

Hudiksvalls-Tidningen

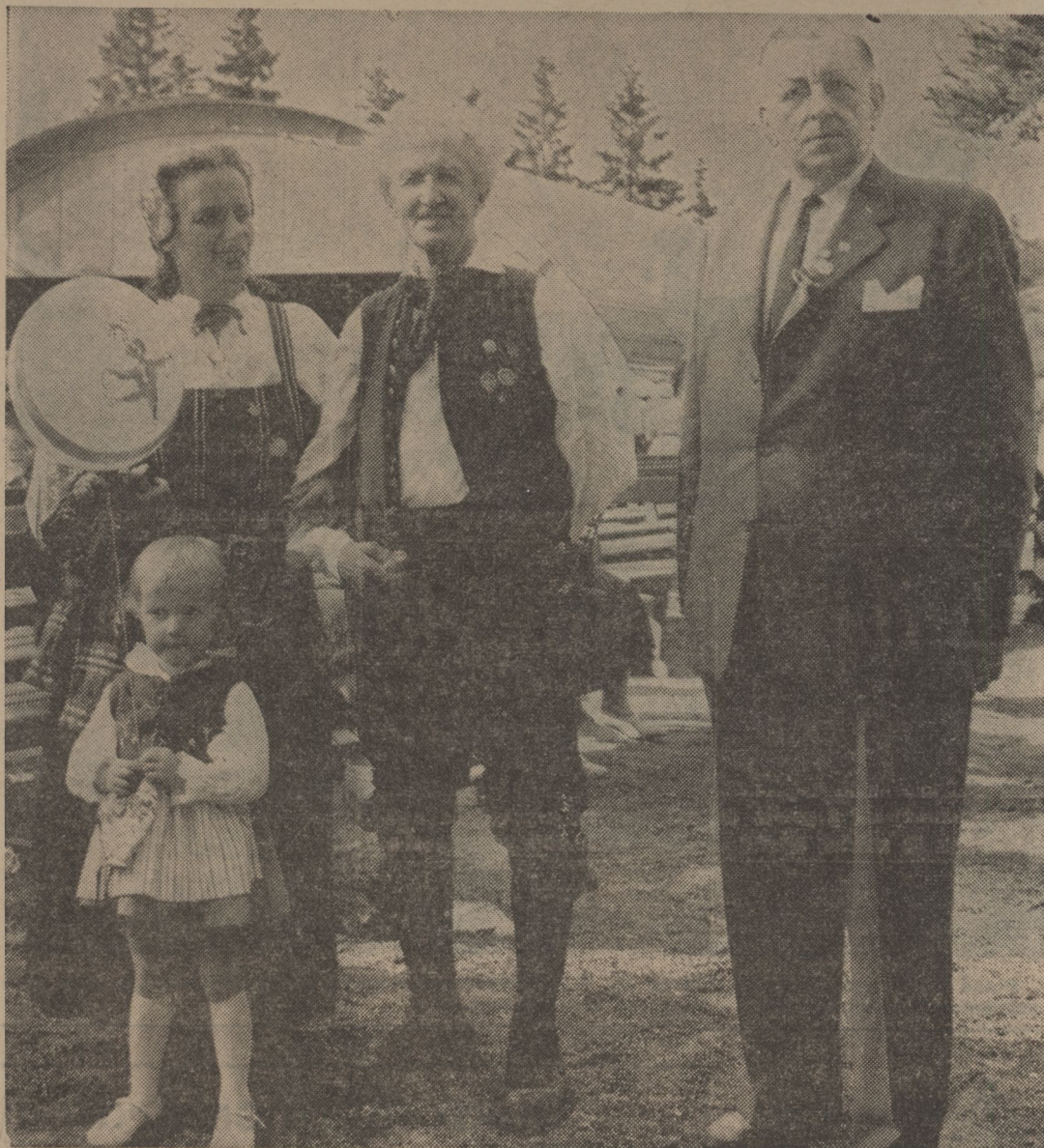
Tisdagen den 7 juni 1960.

Spelmansjubiléet i Hudiksvall blev en strålande prestation

Spelmansstämman i Hudiksvall under pingsthelgen blev en prestation, som deltagarna sent kommer att glömma på grund av alla de minnesrika ögonblick stämman gav. Gynnad av i det stora hela gott väder — åskan och regnet ingrep visserligen en stund i ceremonierna på Köpmanberget, men det gick snart över — goda arrangemang, stor publiktillslutning, utomordentliga tal och otroligt fin musik, måste man konstatera att folkmusiken med denna stämman slagit ett stort slag för spridande av kunskapen om spelmannsmusiken bland den stora allmänheten.

Det började på pingstdagen med högmässa i Hudiksvalls kyrka. Efter predikan av kyrkoadjunkt Tore Davidsson spelade violinisten och konsertmästaren John Näslund, Timrå, med ackompanjemang av musikdirektör Ulf Nordenström, från orgelläktaren Händels sonat i A-dur, en vacker och fint utförd upptakt till den gamla kyrklåt som Forsa spelmannslag sedan spelade från läktaren. Kyrkfolket — kyrkan var fullsatt till sista plats — reste sig och de flesta som ville se spelmännen i deras fina Forsa-dräkter, av vilka flera var riktiga kyrkdräkter, drog sig fram i kyrkmittgången och stod där tillsammans med kyrkdeltagarna i övrigt i djup andakt inför den gamla kyrklåten.

Vi ber att få framföra förslaget dels att de kyrkliga myndigheterna vid alla högtider, och kanske också vid de flesta gudstjänsterna, inkallar spelmannslag från de olika socknarna och låter dem spela i kyrkan, dels att spelmannslagen då placeras framme i kyrkan i eller vid koret. Det ökar högtidligheten och för oss tillbaka till den äldre minnesrika, andaktsfulla traditionen då kyrkfolket ville ha och också fick den fina kyrkliga spelmannsmusiken från koret där spelmännen kunde synas av alla och där de tillsammans med musiken verkligen kunde ge den andakt och den fördjupning i sinnet som faktiskt den äldre spelmannsmusiken kan ge i mycket högre grad än mycket av den nuvarande kyrkliga konstmusiken. För Hudiksvalls kyrka torde det nybildade spelmannslaget i Hudiksvall säkert ställa sig till förfogande så ofta det behövs. Hudiksvalls spelmannslag uppträdde för första gången offentligt vid uppspelningarna på Köpmanberget senare under pingstdagen och gjorde då en verkligt fin prestation.

Riksspelman Jon-Erik Öst var ungdomlig nestor och populär historieberättare när han presenterade spelmännen vid spelmansstämman. T.v. ses Ester Jonsdotter-Öst med en sondotter och t.h. Sveriges Spelmansförbunds representant, författaren Isidor Ekstam.

Efter gudstjänsten samlades en del folkdräktklädda spelmän utanför kyrkporten för att i enlighet med gammal god sed i den kyrkliga allmogens liv på kyrkvallen (här planen framför kyrkan) "spela upp" gudstjänstbesökarna. Hela den kyrkliga menigheten stannade och lyssnade därvid till spelmännens kyrkmarscher.

Ett till
Sp
beka
lighå
ta sp
hölls
berge
liggje
club
garan
bli e
Lions
Dag
nu e
alla
seend
väntr
mans
och
nen
verkl
de f
och
musi
Sa
vis
avse
var
gick
skold
trevl
ordn
i hö
kläde
god
diks
Dä
med
dem
kan
fanns
lands
någr
utom
Upps
två
rator
blad
nand
bar
ter
best
mans
riksf
fatta
sein
Caj
U
allsp
mans
Glad
trup
som
till
de
gång
den
stor
der
dräk
med
spel
nat
delt
des
deln
Sam
krin
aldr
ljudi
sik
djup
tåg
plan
get

gatan gå till festplatsen på Kotorget. Spelmanståget fortsatte upp till Köpmanberget, där spelmanshögtidigheterna strax efter tågets ankomst tog sin början.

Landshövdingetal, stadsfullmäktighälsning och plakettutdelning.

Jubileumsprogrammet på Köpmanberget började med att omkring ett 150-tal spelmän under Helmer Gladhs ledning spelade Delsbo brudmarsch och när dess mäktiga toner slutat ljuda, häl-

lgs Hälsingesången sjungits som allsång av publiken till fiolmusik, presenterade Hugo Ljungström dagens delconferencier, den utomordentliga spelmannen Jon Erik Öst, förste pristagare vid den första spelmansstämman år 1910. Tre spelmanslag spelade därefter några låtar varpå ordet lämnades till folkskolläraren

Helge Nilsson, Bergsjö, som i ett föredrag, betitlat "Spelmansarvet" höll dagens högtidstal. Föredragets vackra och för alla människor bjudande betydelse framfördes väl och i sakkunniga ordalag talade han om skillnaden mellan de gamla äkta spelanslåtarna och den dagssländelika eftertonsmusiken. Föredraget gav många manande och samtidigt upplysande inblickar i spelansmusiken och var ett av de betydelsefullaste inslagen i den i allo så förnämligt genomförda jubileumsstämman.

Efter detta utdelade Riksförbundets representant författaren Isidor Ekstam och landshövding Lingman ett litet antal plaketter till de spelmän som ännu finns kvar av dem som deltog och tog priser vid den första spelanstävlingen för femtio år sedan. Just då började emellertid åskan mullra och regnet att falla, men den högtidliga utdelningen genomfördes ändå sedan hr Ekstam förklarade att ceremonien måste förkortas på grund av att åskan och regnet — som för tusentals år sedan med sina toner givit spelansmusiken så mycket av dess innehåll — nu försökte konkurrera med våra dagars spelansmusik. (Senare förklarade hr Ekstam att han på grund av åskans och regnets synnerligen olojala försök att överrösta ceremonien, på riksförbundets vägnar tills vidare uppsagt beaktenskapen med de båda naturforeteelserna).

Efter det hr Ekstam framfört riksförbundets hälsning till alla utdelades plaketterna till riksspelman Jon Erik Öst, J. Nordell, Enånger, L. E. Forslin, Bergsjö, bröderna Edvin Bergqvist, Lottefors och Oscar Bergqvist, Bergsjö som tog pris i samspelning år 1910, Lars Hedblom, Bergsjö, And. Vallin, Bollnäs, L. A. Loden, Delsbo samt Manne Eriksson, Forsa. Vid överlämnandet av plaketten till den sistnämnde omtalade hr Ekstam att Manne Eriksson som 12-åring år 1910 erövrade ett pris i samspelning med sin fader Jonas Eriksson, kallad Tjärn-Jonke. Vidare hyllade hr Ekstam Manne Eriksson i dennes egenskap som drivande kraft för fullbordandet av denna jubileumsstämman. Tillsammans med Helge Nilsson, Bergsjö och Holger Jonsson, Hög, som främst stått i spetsen för den förnämliga fiolbyggnadsutställningen på muséet, hade de tre lagt ned ett oerhört arbete för stämmans planerande. Tillsammans med Hälsinglands spelansförbund och Lions club hade sedan anordningarna fullbordats.

Ytterligare en plakett utdelades, nämligen till Brita Olsson från Hä, Bollnäs, numera Brita Wiklander boende i Jättendal. Hon fick pris i en första stämman, men hade nu inte kunnat

finna sig för att ta emot plaketten, som kommer att sändas till henne tillsammans med det diplom som samtliga plaketttagare erhåller.

Arrangemangen flyttar inomhus en stund.

Efter detta måste alla arrangemang flytta in i dansbanchallen där Forsa damkör sjöng och Hälsinglands distrikt av svenska ungdomsringen med ett av sina folkdanslag dansade några folkdanser. Större delen av publiken fick dock naturligtvis inte plats där utan flydde från festplatsen.

Efter en timmes uppehåll kunde dock arrangemangen åter fortsätta utomhus som planerat, men då hade tyvärr större delen av publiken låtit åskan och regnet skrämja sig hem — helt naturligt. Men inför den kvarvarande publiken fortsatte emellertid högtidigheterna. Gästrike-Hälsinge nations representant, förste kuratorn Johan F:son Wijnblad framförde nationens hälsning till stämmodeltagarna erinrade om det betydelsefulla kulturarv spelansmusiken utgör. Han talade om de förpliktelser som alla, både enskilda och myndigheter har, när det gäller att bevara och fullfölja de traditioner våra förfäder givit oss att förvalta.

Hälsningar framfördes därefter till Hälsinglands spelansförbund och alla deltagare i jubileumsstämman av författaren Isidor Ekstam, från riksförbundet och från Stockholms spelansgille, vars ordförande Nils Th. Olofsson i sista ögonblicket blivit förhindrad att komma så som planerat var. Hr Ekstam erinrade om att det i Stockholms spelansgille finns många i Stockholm och förorter boende hälsingar, av vilka en del kommit till denna jubileumsstämman. Hr Ekstam, som själv är född i Hudiksvall, och från sin ungdom kände Köpmanberget, konstaterade att det säkert aldrig sedan 1910 varit så många besökare på berget som det var innan åskan kom. Sedan hr Ekstam erinrat om att professor Sven Kjellström, bl.a. prisdomare vid de första spelanstävlingarna, ansåg att den hälsingska folkmusiken var den ursprungligaste i hela landet och att all annan spelansmusik tagit intryck därifrån — visserligen ännu en omdiskuterad, men dock mycket förpliktande sak — utbringade han ett fyrfaldigt leve för Hälsingland, dess spelansmusik och för dess spelansförbund.

Den minnesrika jubileumsstämman avslutades därefter med låtspelning både i allspelslag och i sockenlag.

Landshövdingen håller hyllningstal.

Den egentliga jubileumsstämman avslutades på pingstkvällen med en supé på Stadshotellet med omkring 200 deltagare. Under denna talade bl.a. landshövdingen om spelansmusiken. Han hade, sade han, blivit helt och hållet förtrollad av all den folkmusik han hört denna dag, och först genom dagens många genomförda prestationer hade han börjat förstå vad denna musik betyder för alla människor — inte bara för spelmännen själva, utan för samhällets alla innevärnare.

Konsertmästare John Näslund spelade till ackompanjemang av sin fru lärarinnan Haide Näslund, Hudiksvall. Forsa damkör sjöng och många låtar spelades av flera olika lag.

Under supén tog Hälsinglands spelansförbunds ordförande ordet och meddelade att spelansförbundet beslutat kalla riksspelansparet Jon Erik och Ester Öst till hedersledamöter, ett beslut som drog ned våldsamma applåder till heders för de båda. Vidare delade spelansförbundet ut minnesplaketter till de tre som burit mest av det tunga oket för anordnandet av jubileumsstämman, Manne Eriksson, Forsa, Helge Nilsson, Bergsjö och Holger Jonsson, Hög.

Alla de spelmän som deltagit med spelningar under jubileumsfesten erhöi en av Manne Eriksson ritad vacker spelansnål. Alla de fiolbyggare som med sina fioler gjort fiolutställningen på muséet till en succé erhöi en likaledes av Manne Eriksson ritad, fiolbyggarnål.

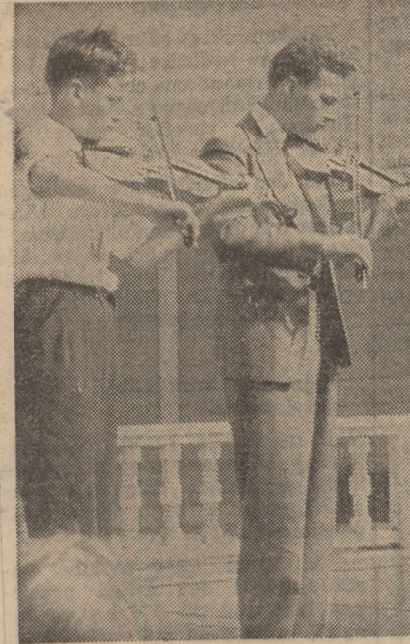
Under anmiddagen deltog en del kvarvarande spelmän i festligheterna för Svenska flaggans dag på Gylisvallen.

Folkskollärare Helge Nilsson Bergsjö, talade om spelansarvet.

sade stämmans conferencier, Hugo Ljungström, Bollnäs, Hudiksvalls stadsfullmäktiges ordförande A. Borg välkommen. I ett välformat och väl framfört anförande hälsade han samtliga stämmodeltagare välkomna till Hudiksvall och gav en kort skildring både av det äldre och nyare Hudiksvall, särskilt avsett för de flera tusental stämmodeltagare, som från skilda delar i Hälsingland och från många andra landskap i Sverige kommit till jubileumsstämman.

Efter det andra repriserna i Gmoll av Horgalåten, den gamla hälsingelåten från Hanebo, spelats av allspelslaget gavs ordet till landshövding John Lingman som i ett inspirerat och förnämligt framfört tal invigde jubileumsstämman och erinrade om den stora kulturskatt Hälsingland har i sin spelansmusik och om den betydelse just spelansmusiken har i den mänskliga och samhällsliga utvecklingen. Sedan därefter de två första stroforna (den tredje är senare och oriktigt tillkommen) av Arthur Eng-

John Blomgren från Måga i Ljusåsa sade sig vara en samspelt och p o p